

Jak citovat tento příspěvek / How to Cite this Contribution

VILÍMEK, Petr. Francouzská vojenská modernizace na konci prezidentství Nicolase Sarkozyho. Jsou cíle Bílé knihy dosažitelné? *Obrana a strategie: Defence & Strategy*. 2012, roč. 12, č. 2, s. 5-16. ISSN 1802-7199. DOI : 10.3849/1802-7199.12.2012.02.005-016. Dostupné z: <http://www.defenceandstrategy.eu/>

Francouzská vojenská modernizace na konci prezidentství Nicolase Sarkozyho. Jsou cíle Bílé knihy dosažitelné?

The French Military Modernization at the End of Nicolas Sarkozy's Presidency. Can the Goals of the White Paper on Defense Be Attained?

Petr Vilímeck

Abstrakt

Článek se zabývá tím, do jaké míry se v období Sarkozyho prezidentství dařilo naplňovat stanovené cíle Bílé knihy v oblasti financování francouzských ozbrojených sil a modernizace jejich výzbroje a vybavení. Článek pracuje s několika vymezenými ukazateli (celkový objem finančních prostředků, vývoj objemu mimořádných příjmů a neplánovaných výdajů, stupeň realizace vybraných akvizičních a modernizačních programů). Analýza ukázala, že se realizace stanovených cílů téměř od počátku potýkala s problémy, a i s ohledem na přetrvávající negativní hospodářskou situaci Francie a celé Eurozóny lze proto čekat alespoň částečnou revizi těchto cílů v návaznosti na probíhající revizi Bílé knihy.

Abstract

This article aims to assess the fulfilment of goals of the White Paper on Defense in the areas of financing of the French Armed Forces and modernization of their equipment under the presidency of Nicolas Sarkozy. Three indicators for this assessment are defined: the military budget of the French Armed Forces, the acquisition of modern weapon systems and assorted equipment, and extraordinary revenues and expenses of the French defense budget. The article comes to the conclusion that almost from the beginning there were serious difficulties in attaining the projected goals of the White Paper on Defense. In addition, it is concluded that we can expect a reduction of original goals in the course of the ongoing revision of the White Paper on Defense.

Klíčová slova

Francie; vojenská modernizace; Bílá kniha; vojenský programový zákon 2009-2014; rozpočet.

Keywords

France; military modernization; White Paper on Defense; 2009-2014 military programme bill of law; budget.

ÚVOD

Během posledních pěti let vyšlo v českém prostředí hned několik odborných textů věnujících se současné francouzské obranné politice. Vedle stále aktuální problematiky jaderných zbraní se soustředily zejména na představení celkové podoby francouzské obranné politiky v době nástupu Nicolase Sarkozyho do funkce prezidenta a jeho plánů v oblasti strategie obrany, které byly detailně rozpracovány v Bílé knize obrany a národní bezpečnosti (dále jen Bílá kniha) z roku 2008.¹ Všechny tyto články však byly napsány ještě předtím, než se naplno projeví dopady ekonomické krize, která vypukla v roce 2008 a těžce zasáhla řadu západních zemí. Ačkoliv zejména v první fázi vynaložily tyto státy značné finanční částky na zastavení hospodářského propadu a oživení svých ekonomik, další vývoj většinu z nich donutil k přijetí řady úsporných opatření.² Rozsáhlým škrtům přitom neunikly ani ozbrojené síly většiny evropských zemí³ a zdá se, že minimálně v případě Velké Británie ovlivnily rychlost a výslednou podobu nedávno uskutečněné revize britské obranné politiky.⁴

Jak je na tom v tomto ohledu Francie? Realizace strategie obrany rozpracované v Bílé knize sice přesahuje horizont jednoho funkčního období prezidenta, avšak konec Sarkozyho prvního funkčního období a následné zvolení F. Hollanda novým francouzským prezidentem (květen 2012) představují vhodnou příležitost pro zhodnocení, v jaké míře se navzdory ekonomické krizi daří stanovené cíle reformy ozbrojených sil naplňovat, a to zejména s ohledem na jejich financování a modernizaci jejich výzbroje a vybavení.

Z takto formulované výzkumné otázky vyplývá, že sice není ambicí textu pokoušet se o zhodnocení celkové obranné politiky Francie během funkčního období Nicolase Sarkozyho, nicméně získané závěry by mohly být při případných budoucích analýzách tohoto typu užitečné. Mohly by se také uplatnit v rámci dalšího zkoumání toho, do jaké míry současné strategie obrany vyspělých demokratických zemí spíše odrážejí všeobecnou dominanci ministerstev financí při tvorbě vládních politik než skutečné bezpečnostní potřeby jednotlivých zemí.

Metodologicky je text kvalitativní jednopřípadovou studií. Zhodnocení míry, v jaké se daří naplňovat stanovené cíle reformy ozbrojených sil v oblasti jejich financování a modernizace jejich výzbroje a vybavení, je prováděno na základě několika blíže vymezených ukazatelů (objem finančních prostředků na ozbrojené síly, stav hlavních modernizačních programů, mimořádné příjmy a výdaje týkající se ozbrojených sil).

Pokud jde o strukturu textu, část následující po úvodu se věnuje stručnému vysvětlení důležitých pojmů a bližšímu vymezení ukazatelů, na jejichž základě je hodnocena míra, v jaké se podařilo naplnit stanovené cíle reformy ve sledovaných oblastech. Další kapitola představuje hlavní cíle, které Bílá kniha a vojenský programový zákon stanovily v oblasti financování ozbrojených sil a modernizace

¹ Viz DYČKA, Lukáš. Francie po nástupu Sarkozyho – změny v bezpečnostní a obranné politice. *Obrana a strategie*, 2007, roč. 7, č. 2, s. 87-94. ISSN 1214-6463, GALATÍK, Vlastimil. Francouzská bílá kniha obrany a bezpečnosti. *Obrana a strategie*. 2008, roč. 8, č. 2, s. 121-129. ISSN 1214-6463 a LALLEMAND DE DRIÉSEN, Nicolas. Principy bezpečnostní a obranné strategie Francie. *Obrana a strategie*. 2006, roč. 6, č. 2, s. 67-79. K problematice francouzských jaderných zbraní pak SUCHÝ, Petr, VILÍMEK, Petr. Britské a francouzské nukleární síly ve druhém jaderném věku. *Mezinárodní vztahy*. 2009, roč. XLIV, č. 1, s. 37-65. ISSN 0323-1844.

² Co začalo jako finanční krize, nabralo rychle podobu krize dluhové. BUFFOTOT, Patrice. Endettement et défense. Les conséquences de la crise de l'endettement sur la défense, *Défense & Stratégie*. [online]. 2010, č. 29, s. 16. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://mjp.univ-perp.fr/defense/ds29.pdf>.

³ Srovnej KELLER, Patrick. Challenges for European Defense Budgets after the Economic Crisis. *AEI National Security Outlook* [online]. 2011, s. 2-5. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://www.aei.org/docLib/NSO-2011-07-No-1-g.pdf> a VALASEK, Tomas. Surviving Austenitv: The case for a new approach to EU military collaboration. *The Center for European Reform* [online]. 2011, s. 4-7. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: http://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/rp_981-141.pdf.

⁴ VILÍMEK, Petr. Reforma britské obranné politiky v roce 2010: její příčiny a strategické důsledky. *Středoevropské politické studie* [online]. 2011, roč. XIII, č. 2-3, s. 182. ISSN 1212-7817. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://www.cepsr.com/dwnld/vilimek-clanek2011020303.pdf>.

jejich výzbroje a vybavení. Následující část obsahuje krátké shrnutí dopadů finanční a dluhové krize na francouzské hospodářství a veřejné finance ve sledovaném období. Poté již následuje samotná analýza toho, do jaké míry se stanovené cíle reformou podařilo z hlediska sledovaných ukazatelů naplnit. V samotném závěru pak budou probírány existující problémy a možná hlavní rizika, s nimiž se v oblasti financování a modernizace výzbroje a vybavení budou muset francouzské ozbrojené síly pravděpodobně vyrovnávat v několika následujících letech.

DŮLEŽITÉ POJMY A VYMEZENÍ HLAVNÍCH UKAZATELŮ

V celém textu jsou často používány dva klíčové pojmy (Bílá kniha, vojenský programový zákon), které si zaslouží bližší vysvětlení. Patrice Buffotot konstatuje, že zatímco Bílá kniha stanovila cíle strategie obrany, vojenský programový zákon 2009–2014 určil prostředky k uskutečnění těchto cílů.⁵ To není zcela přesné, neboť už v Bílé knize jsou stanoveny plánované budoucí stavy osob a techniky jednotlivých složek ozbrojených sil, představeny hlavní modernizační trendy a také stanoven celkový objem prostředků, které by měly směřovat do rozpočtové kapitoly Obrana v průběhu následujících 12 let.⁶ Vojenský programový zákon 2009–2014 (dále jen programový zákon) pak stanovuje přesný finanční výhled a plán snižování ozbrojených stavů na období prvních šesti let, dále konkretizuje (v doprovodné zprávě) průběh modernizace ozbrojených sil s výhledem na celých dvanáct let a jednotlivé akviziční programy týkající se výzbroje a vybavení ozbrojených sil nutných k uskutečňování úkolů strategie obrany představené v Bílé knize.⁷

Co se týká vymezení hlavních ukazatelů, na jejichž základě by bylo možné zhodnotit, zda a v jaké míře se daří naplňovat předpoklady Bílé knihy a programového zákona, jde na prvním místě o celkový objem prostředků (mimo prostředků určených na penze), které by měla mít ve sledovaném období k dispozici rozpočtová kapitola Obrana. V souvislosti s tím je ale také důležité sledovat, zda zůstal zachován předpokládaný poměr mezi prostředky určenými na zajištění každodenního fungování ozbrojených sil a prostředky na výzbroj a vybavení. Pokud by docházelo k významnému zvyšování výdajů na fungování ozbrojených sil při zachování konstantního objemu prostředků pro rozpočtovou kapitolu Obrana, mohlo by to vést až k nutnosti zpomalit, nebo dokonce odložit realizaci některých modernizačních programů na pozdější dobu.⁸

Dalším důležitým ukazatelem je stupeň realizace jednotlivých akvizičních programů v oblasti výzbroje a vybavení. V rámci tohoto ukazatele je třeba především sledovat, zda nedošlo k úplnému

⁵ BUFFOTOT, Patrice. Les ambitions du Livre blanc de 2008 devront-elles être revues à la baisse? *Défense&Stratégie*. [online]. 2011, č. 31, s. 33. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://mjp.univ-perp.fr/defense/ds29.pdf>.

⁶ Le Livre Blanc sur la défense et la sécurité nationale. Tome 1. *Présidence de la république* [online]. 2008, s. 199-228 a 285-298 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: http://www.livreblancdefenseetsecurite.gouv.fr/IMG/pdf/livre_blanc_tome1_partie2.pdf a GALATÍK, ref. 1, s. 125-128.

⁷ Loi n° 2009-928 relative à la programmation militaire pour les années 2009 à 2014 et portant diverses dispositions concernant la défense. *Legifrance* [online]. 29. 7. 2009 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000020915137&dateTexte> a Rapport annexé relatif à la programmation militaire pour les années 2009 à 2014 et portant diverses dispositions concernant la défense. *Ministère de la défense et des anciens combattants* [online]. 2009, s. 5–26 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://www.defense.gouv.fr/portail-defense/enjeux2/politique-de-defense/loi-de-programmation-militaire-lpm/une-loi-de-programmation-militaire-necessaire>.

⁸ K tomu třeba HÉBERT, Jean-Paul. Les choix économiques et industriels du Livre Blanc 2008, *Défense&Stratégie*. [online]. 2008, č. 24, s. 23–24 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://mjp.univ-perp.fr/defense/ds24.pdf> a zejména Rapport général au nom de la commission des finances sur le projet de loi de finances pour 2011: Défense. *Sénat* [online]. 18. 10. 2010 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://www.senat.fr/rap/110-111-38/110-111-380.html>.

zrušení některých z plánovaných programů nebo k snížení celkového počtu objednaných kusů jednotlivých typů vojenské techniky a vybavení. Negativní důsledky z hlediska plnění stanovených cílů strategie obrany ale může mít i jen pouhé zpoždění při realizaci jednotlivých akvizičních programů.⁹ Problémem totiž je, že takové zpoždění v řadě případů vede k výraznému zvýšení finančních nákladů na plánované modernizační programy v oblasti výzbroje a vybavení ozbrojených sil.¹⁰ Ve výsledku pak takové roztáčení spirály finančních výdajů často ústí jen v další odkládání zmíněných programů, v redukci celkového počtu nakonec zakoupených kusů požadované výzbroje či vybavení, případně v úplné zrušení objednávky a z toho vyplývající negativní důsledky pro uskutečňování úkolů strategie obrany.

Není nicméně v možnostech této studie sledovat vývoj každého akvizičního/modernizačního programu francouzských ozbrojených sil v období let 2009–2014. K zachycení klíčových trendů by však mělo stačit sledovat u každé ze tří hlavních složek francouzských ozbrojených sil (pozemní armáda, námořnictvo, letectvo) vývoj hlavních programů, s jejichž realizací ve sledovaném období programový zákon počítal, a zjištěné poznatky doplnit o závěry dalších autorů či institucí věnujících se zkoumané problematice.

Posledním ukazatelem důležitým pro tuto studii je vývoj objemu mimořádných příjmů a neplánovaných výdajů v rozpočtu ozbrojených sil. Vysoký objem neplánovaných výdajů se pro financování ozbrojených sil (a zejména jejich modernizačních programů) může snadno stát velkým problémem. V tom horším případě jsou nakonec hrazeny z rozpočtu ministerstva obrany, a to obvykle na úkor různých akvizičních programů či investic do vojenské infrastruktury. V lepším případě jsou financovány z jiných kapitol státního rozpočtu (například z rezerv ministerstva financí) nebo jsou na ně uvolněny mimořádné prostředky na základě hlasování zákonodárného sboru.¹¹ V dlouhodobé perspektivě však hrozí, že i takové řešení ovlivní finanční situaci ozbrojených sil negativním způsobem, neboť zmíněné instituce mohou v budoucnosti právě s odvoláním se na mimořádné finanční zdroje uvolněné v minulosti požadovat škrty ve výdajích na obranu nebo odmítnout hradit zvýšené náklady na již probíhající akviziční programy.

Také vysoký objem neplánovaných příjmů může ve skutečnosti signalizovat nastávající závažné problémy při financování ozbrojených sil a jejich modernizačních programů. Často jde totiž jen o

⁹ Bez ohledu na to, že vina za zpoždění nemusí v konkrétním případě ležet na straně ozbrojených sil či ministerstva obrany.

¹⁰ Například Paul Cornish a Andrew Dorman ve své studii z roku 2009 věnované britské obranné politice za vlády Tonyho Blaira a Gordona Browna konstatují, že průměrná míra inflace v oblasti výzbroje a vybavení ozbrojených sil dlouhodobě výrazně převyšuje průměrnou každoroční britskou míru inflace a náklady na řadu nejmodernějších zbraňových systémů rostou tempem až o téměř 10 % ročně. Může tak dojít k tomu, že se náklady na moderní zbraňové systémy během pouhých sedmi let téměř zdvojnásobí, což značí tempo, s nímž se nedokážou vyrovnat ani rozpočty na obranu nejbohatších zemí světa. CORNISH, Paul, DORMAN, Andrew. *Blair's War and Brown's Budgets. From Strategic Defense Review to Strategic Decay in Less than a Decade. International Affairs*. 2010, Vol. LXXXV, Issue 2, s. 258. ISSN 1468-2346. Všeobecně známý je v tomto směru příklad supermoderního letounu F-35 Joint Strike Fighter, u něž byly v roce 1995 náklady na vývoj a výrobu jednoho kusu odhadovány na 35 milionů USD, avšak v současnosti se už náklady projektu vyšplhaly na 100 milionů USD za jeden kus. Pokud jde o Francii, například jeden nový bojový letoun Rafale stojí přibližně dvakrát tolik, co Mirage 2000D z roku 1993. Ještě mnohem vyšší cenový skok nastal u obrněných bojových vozidel pěchoty, kde nový typ VBCI stojí přinejmenším šestkrát tolik, co obrněné bojové vozidlo pěchoty předcházející generace (AMX 10P). Viz DE RUSSÉ, Antoine-Henri. *Transformation et contre-insurrection. Implications capacitaires pour les forces terrestres occidentales. Les E-Notes de l'IFRI*. [online]. 2009. s. 13. [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: http://www.ifri.org/?page=detail-contribution&id=5370&id_provenance=97.

¹¹ Poučný je v tomto směru příklad Francie. Zatímco v letech 2003–2004 francouzský Parlament souhlasil s dodatečnou úhradou všech neplánovaných výdajů na zahraniční operace, zejména v dřívějších letech bylo obvyklé, že nejméně 60 % neplánovaných výdajů na zahraniční operace bylo hrazených z prostředků ministerstva obrany původně určených na výzbroj a vybavení ozbrojených sil. Například v roce 2002 bylo tímto způsobem hrazeno 68 % neplánovaných výdajů na zahraniční operace (celkem 460 milionů eur), v roce 2005 dokonce 78 % (429 milionů eur) a v roce 2007 45 % (310 milionů eur). Viz *Le Livre Blanc sur la défense et la sécurité nationale*, ref. 6, s. 286–287.

náhradu za nižší objem prostředků, které oproti původním plánům ozbrojené síly nakonec obdržely v rámci schváleného státního rozpočtu; její celková výše nemusí postačovat k pokrytí výpadku příjmů z rozpočtu. Jejich mimořádný charakter pak komplikuje dlouhodobé finanční plánování při zajišťování potřeb ozbrojených sil. V tom nejhorším případě pak „mimořádné příjmy“ představují jen obratnou manipulaci s čísly, která vládám slouží k zamaskování reálného poklesu výdajů na ozbrojené síly, aniž by získaly jakékoliv dodatečné finanční zdroje.¹²

DOPADY FINANČNÍ A DLUHOVÉ KRIZE NA FRANCOUZSKÉ HOSPODÁŘSTVÍ A VEŘEJNÉ FINANCE V DOBĚ SARKOZYHO PREZIDENTSTVÍ

S ohledem na stanovenou výzkumnou otázku je vhodné se podívat, jak těžce byla pátá největší ekonomika světa finanční a dluhovou krizí a ekonomickými potížemi Eurozóny skutečně zasažena. V této souvislosti si nelze nevšimnout, že k vypracování Bílé knihy a programového zákona došlo v období poměrně příznivé ekonomické situace ve Francii. S výjimkou roku 2005 překročil každoroční růst HDP mezi roky 2004–2007 hranici 2 %, přičemž v roce 2006 činil 2,5 % a v roce 2007 2,3 %.¹³ Pozitivní makroekonomické ukazatele (vedle růstu HDP i vývoj nezaměstnanosti a inflace) společně s již uskutečněnými vládními reformami se příznivě odrazily v poklesu meziročního deficitu státního rozpočtu. Zatímco například v roce 2003 činil až 4,1 % HDP a o rok později 3,6 % HDP, v roce 2006 už to bylo jen 2,3 % HDP a pod hranici 3 % zůstal i ve volebním roce 2007 (2,7 % HDP). Vláda přitom v následujících letech počítala s pokračující stabilizací veřejných financí a „zkrocením“ tempa růstu veřejných výdajů. Zatímco během uplynulých deseti let rostly veřejné výdaje ročně průměrným tempem 2,25 %, vláda slibovala snížení tempa jejich růstu jen na 1,1 % ročně.

Dopady finanční krize se ve Francii projeví později než v řadě jiných vyspělých států a země se v recesi ocitla až ve druhém čtvrtletí roku 2008, přičemž za celý rok 2008 činil pokles HDP jen 0,1 %. Schodek státního rozpočtu se v tomto roce zvýšil, ale jen na přijatelných 3,3 % HDP. Francouzská ekonomika zůstala v recesi čtyři čtvrtletí a vyšla z ní ve druhém kvartálu roku 2009, tedy rychleji než většina obdobných ekonomik. I přesto činil celkový pokles HDP v tomto roce 2,7 %. Snaha státu stimulovat opětovný hospodářský růst vyššími veřejnými výdaji a pokles příjmů státního rozpočtu vedly k masivnímu růstu státního deficitu a celkového objemu francouzského veřejného dluhu. V roce 2009 dosáhl deficit státního rozpočtu výše 7,5 % HDP a za rok 2010 se snížil jen nepatrně na 7 % HDP. Ještě znepokojivější byl nárůst veřejného dluhu, jenž se z 64,2 % HDP v roce 2007 zvýšil na 82,3 % HDP na konci roku 2010.

Pravděpodobně v důsledku velmi negativního ekonomického vývoje v Eurozóně sice francouzská ekonomika v letech 2010 a 2011 rostla, avšak jen pomalým tempem (1,5 % v roce 2010 a 1,7 % v roce 2011), které ani zdaleka nestačilo ke snížení nezaměstnanosti, jež zůstala jen těsně pod hranicí 10 %. Další růst celkového veřejného dluhu a pokračující krize v Eurozóně, jež se promítly i do snížení francouzského úvěrového ratingu, přiměly prezidenta Sarkozyho a francouzskou vládu učinit opatření směřující k razantnímu snížení státního deficitu a v návaznosti na to pak celkového veřejného dluhu. Ten nakonec v roce 2011 dosáhl výše 5,2 % HDP, v roce 2012 by se měl snížit na 4,4–4,5 % HDP, a dokonce až na 3 % v roce 2013. Výše celkového veřejného dluhu by díky tomu měla kulminovat v roce 2012 (až na 87 % HDP), aby následně klesla na přibližně 84 % HDP do roku 2015.¹⁴ K plánovaným

¹² Jako příklad takové manipulace s čísly, jejímž cílem bylo skrýt rozsah poklesu výdajů na výzbroj a vybavení ozbrojených sil před Parlamentem, uvádí Hébert tzv. disponibilní zdroje z let 1994 a 1995. HÉBERT, ref. 8, s. 23.

¹³ Pokud není uvedeno jinak, všechna čísla v této kapitole byla převzata ze statistického přehledu hlavních makroekonomických dat jednotlivých zemí světa pro období let 2011–2012, jenž je k dispozici na stránkách OECD. Viz OECD. *Country statistical profile: France 2011–2012*. [online]. 18. 1. 2012 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/economics/country-statistical-profile-france-2011_csp-fra-table-2011-1-en.

¹⁴ Francie. Ekonomická charakteristika země. BusinessInfo.cz [online]. 2012 [cit. 2011-09-14]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cz/sti/francie-ekonomicka-charakteristika-zeme/4/1000421/> a VANDROVEC, David. Francie snížila cíl deficitu rozpočtu na 4,4 % HDP. Mediafax.cz [online]. 30. 3. 2012 [cit. 2012-08-30]. Dostupné z: <http://www.mediafax.cz/ekonomika/4032169-Francie-snizila-cil-deficitu-rozpocetu-na-4-4-procenta-HDP>.

snížením deficitů a veřejného dluhu by přitom mělo dojít navzdory tomu, že francouzskou ekonomiku čeká podle oficiálních prognóz v letech 2012–2013 jen slabý růst (0,7 % v roce 2012 a přibližně 1,7 % v roce 2013).¹⁵

CÍLE BÍLÉ KNIHY A VOJENSKÉHO PROGRAMOVÉHO ZÁKONA V OBLASTI FINANCOVÁNÍ OZBROJENÝCH SIL A MODERNIZACE JEJICH VÝZBROJE A VYBAVENÍ

Bílá kniha z roku 2008 předpokládala, že k realizaci cílů nové strategie obrany během následujících dvanácti let (2009–2020) obdrží ozbrojené síly finanční zdroje ve výši 377 miliard eur.¹⁶ Na období prvních šesti let (2009–2014) uskutečňování cílů Bílé knihy z toho mělo připadnout 183 miliard eur.¹⁷ V rozdílném finančním pokrytí potřeb ozbrojených sil pro obě šestiletky se odrážel výše zmíněný plán vlády stabilizovat během několika následujících let francouzské veřejné finance a zpomalit tempo růstu veřejných výdajů. Ruku v ruce s tím měl růst výdajů na obranu až do roku 2012 jenom kopírovat vývoj inflace. Stabilizace veřejných financí však měla podle představ autorů Bílé knihy umožnit, aby se počínaje rokem 2012 výdaje na obranu v následujících letech zvyšovaly o 1 % nad vývoj roční míry inflace.¹⁸

Finanční zdroje na období let 2009–2014 pak byly upřesněny v programovém zákonu. Jeho návrh počítal s tím, že by měly ozbrojené síly obdržet v tomto období finanční prostředky v celkové výši 184,81 miliard eur. Celkem 181,14 miliard eur přitom mělo pocházet ze státního rozpočtu, zatímco zbývající finanční prostředky v celkové výši 3,67 miliard eur měly být získány z mimořádných příjmů.¹⁹ Během schvalovacího procesu ovšem došlo k mírnému navýšení finančních prostředků pro období let 2009–2014, a to na celkovou částku 185,9 miliard eur. Na výzbroj a vybavení ozbrojených sil z toho mělo připadnout 101,9 miliard eur.²⁰

Bílá kniha předpokládala, že v roce 2014 budou mít francouzské ozbrojené síly přibližně 225 000 osob (131 000 pozemní síly, 44 000 námořnictvo a 50 000 osob letectvo). Pokud jde o bojovou techniku, Bílá kniha počítala pro období 2009–2020 s realizací řady nových akvizičních a modernizačních výsledků. Tyto programy měly zajistit to, že pozemní síly budou nakonec vybaveny 250 těžkými bojovými tanky typu Leclerc, přibližně 650 obrněnými bojovými vozidly pěchoty typu VBCI, 80 bojovými a 130 přepravními vrtulníky a 25 000 individuálních bojových kompletů typu Félin. Letectvo mělo mít k dispozici 300 bojových letounů (nové stroje Rafale a modernizovanou verzi letounu Mirage 2000D), čtyři pokročilé systémy detekce a kontroly typu AWACS (letouny Boeing E-3F), 16 tankovacích letounů a přibližně 70 transportních letounů. Hlavními jednotkami námořnictva měly být vedle čtyř jaderných ponorek třídy Le Triomphant nesoucích jaderné střely šestice nových jaderných útočných ponorek třídy Barracuda, letadlová loď s palubní leteckou skupinou, čtyři velitelsko-výsadkové lodě a celkem 18 fregat prvního řádu.

Tyto síly měly Francii umožnit nasadit kdykoliv v průběhu několika málo dní 5000 mužů a podpůrné námořní a letecké jednotky jako síly rychlé reakce, přičemž současně měla být schopná poskytnout až 30 000 mužů na dobu přibližně 1 roku v rámci mezinárodní operace odehrávající se až 7000–8000 km od území Francie podporovaných vzdušnými silami v počtu až 70 bojových letounů a námořní skupinou.

¹⁵ Odhady mezinárodních finančních institucí ohledně růstu francouzské ekonomiky v letech 2012–2013 jsou přitom ještě mnohem pesimističtější.

¹⁶ Do této částky nepatří finanční prostředky ministerstva obrany určené na penze a výsluhy.

¹⁷ Le Livre Blanc sur la défense et la sécurité nationale, ref. 6, s. 290.

¹⁸ Le Livre Blanc sur la défense et la sécurité nationale, ref. 6, s. 290.

¹⁹ Loi n° 2009-928 relative à la programmation militaire pour les années 2009 à 2014 et portant diverses dispositions concernant la défense, ref. 7.

²⁰ Projet de loi de finances pour 2012. Budget de la défense. *Ministère de la défense et des anciens combattants*. [online]. 2011 [cit. 2012-11-9]. Dostupné : <http://www.defense.gouv.fr/actualites/articles2/plf-2012>.

REALIZACE CÍLŮ BÍLÉ KNIHY A PROGRAMOVÉHO ZÁKONA V DOBĚ SARKOZYHO PREZIDENTSTVÍ

Předtím než dojde na analýzu toho, do jaké míry se ve sledovaném období dařilo sledované cíle naplňovat, je třeba upozornit, že už Bílá kniha a nový programový zákon představovaly částečnou redukci dřívějších plánů (zakotvených v rámci vojenského programového zákona 2003–2008). Oproti předcházejícímu stavu Bílá kniha předpokládala snížení počtu příslušníků ozbrojených sil o 46 500 osob, současně s tím se měl pak o 7500 zmenšit celkový počet civilních zaměstnanců ministerstva obrany. Poměrně výrazně byly přehodnoceny plány týkající se výzbroje a vybavení ozbrojených sil. Například počet kusů těžkých bojových tanků Leclerc se oproti vojenskému programovému zákonu 2003–2008 snížil o 100 a počet bitevních vrtulníků o 89. Škrťům neuniklo ani francouzské námořnictvo. Například původní plány na celkem 22 fregat prvního řádu byly redukovány o 4 kusy, z toho však mělo být jen 11 nových víceúčelových fregat FREMM (2 z nich v protiletadlové variantě) budovaných ve spolupráci s Itálií (místo dříve plánovaných 18 jednotek).²¹ Rozhodnutí o stavbě druhé letadlové lodi bylo odsunuto na období let 2011–2012, ačkoliv vojenský programový zákon 2003–2008 předpokládal, že už v roce 2008 bude francouzskou vládou učiněna konkrétní objednávka na zahájení stavby. Lze také postřehnout, že dřívější plány předpokládaly možnost nasazení až 50 000 mužů a skupiny bojového letectva čítající až 100 letounů v rámci velké vojenské operace NATO.²²

Jak už bylo zmíněno, návrh programového zákona počítal pro období let 2009–2014 pro obranu s celkovou částkou ve výši 184,81 miliard eur, která byla při samotném schvalování zákona navýšena až na téměř 186 miliard eur. V prvním roce platnosti programového zákona se rozpočtové cíle podařilo bez větších problémů naplnit, neboť obrana těžila ze snah francouzské vlády na podporu hospodářského růstu (výdaje byly dokonce o 0,6 miliardy eur vyšší, než předpokládal programový zákon). Situace se nicméně začala komplikovat již v roce 2010. Jakkoliv příjmy z rozpočtu obdrželo ministerstvo obrany v předpokládané výši, celkové zdroje určené pro ozbrojené síly ve výši 30,5 miliardy eur nedosáhly částky 31,6 miliardy eur, kterou pro rok 2010 předvídal programový zákon.²³ Tento nepoměr byl způsoben tím, že se nenaplnily optimistické odhady výše mimořádných příjmů. Zatímco programový zákon předpokládal v důsledku redukce počtu příslušníků ozbrojených sil a následného prodeje movitého a nemovitého majetku pro rok 2010 mimořádné příjmy ve výši téměř 1,2 miliardy eur, ve skutečnosti činily jen 117 milionů eur.²⁴

V roce 2010 také francouzská vláda přijala zákon o veřejných rozpočtech na dobu následujících tří let (2011–2013), který snížil rozpočtové zdroje ministerstva obrany ve srovnání s prostředky předvídanými programovým zákonem. Zatímco programový zákon na stanovené období předpokládal rozpočtové zdroje ve výši přibližně 95,3 miliard eur, dle zákona o veřejných rozpočtech mělo ministerstvo obrany obdržet jen přibližně 91,7 miliard eur, což znamenalo pokles o více než 3,6 miliard eur. Částečné krytí tohoto poklesu měly zajistit mimořádné příjmy ministerstva obrany (zejména z prodeje některých vysílacích frekvencí dosud vyhrazených pro potřeby ozbrojených sil mobilním operátorům), které měly dle odhadů vlády dosáhnout výše přibližně 2,37 miliard eur.²⁵

V roce 2011 plánovaný pokles prostředků z rozpočtu ještě nebyl příliš dramatický (přibližně 1,7 %) a ministerstvo obrany jej zčásti kompenzovalo většími než předpokládanými mimořádnými příjmy (ve výši více než jedné miliardy eur). Rozpočtová situace ozbrojených sil se nicméně dále zhoršila v roce

²¹ Přehodnocen byl rovněž dřívější záměr pořídit 4 protiletadlové fregaty třídy Horizon. Francie nakonec uskutečnila objednávku pouze dvou plavidel (Forbin, Chévalier Paul) a úkoly zbývajících by nakonec měla plnit protiletadlová verze fregat FREMM.

²² K tomu např. BUFFOTOT, Patrice. La loi de programmation militaire pour les années 2009–2014: Un nouveau format pour les armées françaises. *Défense & Stratégie*. [online]. 2009, č. 26, s. 32 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://mjp.univ-perp.fr/defense/ds26.pdf> či HÉBERT, ref. 8, s. 22.

²³ Rapport général au nom de la commission des finances sur le projet de loi de finances pour 2012: Défense. *Sénat* [online]. 12. 10. 2011. Dostupné z: <http://www.senat.fr/rap/11-107-38/11-107-38.html>.

²⁴ Rapport général au nom de la commission des finances sur le projet de loi de finances pour 2012: Défense, ref. 23.

²⁵ BUFFOTOT, ref. 5, s. 34 a Rapport général au nom de la commission des finances sur le projet de loi de finances pour 2012: Défense, ref. 23.

2012. Programový zákon předpokládal, že ozbrojené síly budou mít v tomto roce k dispozici prostředky ve výši více než 31,8 miliard eur, avšak zákon o veřejných financích je redukoval na přibližně 30,5 miliardy eur. Dokonce i se všemi mimořádnými příjmy by celkový rozpočet ozbrojených sil neměl přesáhnout hranici 31,4 miliardy eur.²⁶

Ještě hůře se přitom jeví rozpočtový výhled na rok 2013. Nový ministr obrany Le Drian oznámil, že s výjimkou výdajů na penze a výsluhy zůstane rozpočet ozbrojených sil zachován na úrovni roku 2012 (31,4 miliard eur). Z toho mají tvořit rozpočtové zdroje 30,2 miliardy eur, zatímco mimořádné příjmy by se podle odhadů ministerstva měly vyšplhat až na 1,2 miliardy eur. S ohledem na programový zákon však zachování rozpočtu na úrovni roku 2012 znamená výrazný pokles a současně pak i definitivní opuštění jednoho z rozpočtových cílů Bílé knihy, jímž bylo zvyšovat počínaje rokem 2012 rozpočet ozbrojených sil každoročně o 1 % nad úroveň inflace.²⁷

Z podrobnějšího rozboru pak vyplývá, že výše popsaný pokles celkového objemu prostředků ani zdaleka nevystihuje, do jaké míry se ve stejném období snížily oproti předchozím plánům prostředky určené na výzbroj a výbavu francouzských ozbrojených sil a jejich modernizaci. Zatímco výdaje na jaderné síly nešly ve sledovaném období nad rámec toho, s čím počítal programový zákon, běžné fungování francouzských ozbrojených sil si každoročně vyžádalo více peněz, než předpokládal programový zákon. Zpráva finančního výboru francouzského Senátu z konce roku 2011 v této souvislosti odhadovala, že oproti původním plánům obdrží francouzské ozbrojené síly na období let 2010–2013 až o 4 miliardy eur méně na výzbroj a vybavení, zatímco souběžně s tím výdaje na každodenní fungování ozbrojených sil a vojenské operace stoupnou o téměř 1,4 miliardy eur.²⁸

Významný faktor růstu výdajů na běžné fungování ozbrojených sil přitom v uplynulých letech představovaly mimořádné výdaje na vojenské operace. Ani zdaleka ovšem nešlo o nový fenomén, a Bílá kniha dokonce upozornila na negativní dopad tohoto druhu výdajů v minulosti na modernizační programy francouzských ozbrojených sil.²⁹ Programový zákon proto vyčlenil na výdaje tohoto typu prostředky ve výši 510 milionů eur pro rok 2009, s jejich navýšením až na 630 milionů eur v roce 2011. Skutečné výdaje nicméně v letech 2009–2011 každoročně významně překročily takto vyhrazené prostředky (o 360 milionů eur v roce 2009, přibližně o 300 milionů eur v roce 2010 a konečně o téměř 600 milionů eur v roce 2011).³⁰ Podle programového zákona měly být v takovém případě mimořádné výdaje dodatečně hrazeny především z vládní rozpočtové rezervy a vypadá to, že minimálně v případě vojenských operací v letech 2010 a 2011 tomu tak skutečně bylo. Přestaly tak být přímo financovány z prostředků určených pro výzbroj a vybavení ozbrojených sil, jak bylo běžné ještě v době Chiracova prezidentství. Jak ale ukázalo navýšení prostředků na běžné fungování ozbrojených sil na období let 2011–2013,³¹ nepřímé mimořádné výdaje nadále ovlivňovaly, jak velké množství prostředků bude v následujících letech k dispozici pro modernizaci ozbrojených sil.

Z hlediska průběhu realizace jednotlivých akvizičních programů programový zákon jako jednu z hlavních priorit pro období let 2009–2014 stanovil výzbroj a vybavení pozemních sil, avšak vedle toho měly být realizovány i rozsáhlé akviziční programy u ostatních složek francouzských ozbrojených sil.³²

²⁶ Rapport général au nom de la commission des finances sur le projet de loi de finances pour 2012: Défense, ref. 23 a RUELLLO, Alain. Défense: budget stabilisé en 2013 mais gros coup de frein sur les investissements pour les militaires. *Les Échos*. [online]. 1. 8. 2012 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://www.lesechos.fr/entreprises-secteurs/air-defense/actu/0202197534198-defense-budget-stabilise-en-2013-mais-gros-coup-de-frein-sur-les-investissements-pour-les-militaires-349382.php>.

²⁷ O téměř 2,6 miliardy eur v případě zdrojů ze státního rozpočtu, celkově pak téměř o 1,5 miliardy eur za rok 2013. Viz RUELLLO, ref. 26.

²⁸ Rapport général au nom de la commission des finances sur le projet de loi de finances pour 2012: Défense, ref. 23.

²⁹ Le Livre Blanc sur la défense et la sécurité nationale, ref. 6, s. 286.

³⁰ Rapport général au nom de la commission des finances sur le projet de loi de finances pour 2012: Défense, ref. 23.

³¹ K němuž došlo v souvislosti s přijetím programového zákona o veřejných financích v roce 2010 na úkor finančních prostředků směřovaných do kapitoly výzbroje a vybavení.

³² Pokud není uvedeno jinak, hlavním podkladem pro následující rozbor byly průvodní zpráva k programovému zákonu a hodnotící zpráva finančního výboru Senátu k rozpočtu obrany na rok 2012. Viz Rapport annexé relatif à la

Pokud jde o námořnictvo, k největším projektům v této oblasti patřily program modernizace ponorkových sil šesticí nových útočných jaderných ponorek třídy Barracuda (měly nahradit dosavadní plavidla třídy starší třídy Rubis) a program dodávky nových víceúčelových fregat prvního řádu FREMM. Programový zákon rovněž počítal s tím, že v letech 2011 až 2012 konečně dojde k přijetí rozhodnutí o stavbě druhé letadlové lodi. Jako jeden z dalších důležitých projektů programový zákon rovněž uvedl dodávku nových námořních střel s plochou dráhou letu s doletem až 1000 km (MdCN).

V případě útočných jaderných ponorek Barracuda se počítalo s objednávkou a zahájením stavby prvních jednotek v období let 2009–2014, aby první dvě plavidla vstoupila do služby v druhé fázi realizace programového zákona (2015–2020) a zbylá čtveřice po roce 2020. Ve sledovaném období tento program běžel podle plánu a první dvě ponorky (Suffren a Duguay-Trouin) by měly skutečně vstoupit do služby v letech 2017 a 2019. V červnu 2011 pak byla zahájena stavba třetí ponorky (Tourville) s předpokládaným zařazením do služby v roce 2021.

V případě víceúčelových fregat FREMM počítal programový zákon s dodávkou prvních dvou plavidel v období let 2009–2014, následující šestice měla vstoupit do služby v letech 2015–2020 a zbylé tři jednotky mělo francouzské námořnictvo obdržet po roce 2020. V prvních letech platnosti programového zákona běžel program podle plánů, neboť fregata Aquitaine vstoupila do služby v létě 2012. Její sesterská loď Normandie by ji měla následovat v roce 2014. Podle plánovaného časového rozvrhu byla také zahájena stavba následujících dvou fregat (Languedoc, Provence), ale zdá se, že k určitému časovému zpoždění už došlo u stavby další fregaty (Auvergne). Její zahájení bylo plánováno na rok 2011, avšak zatím k němu nedošlo.

Nedořešený nicméně zůstává osud stavby druhé letadlové lodi. Rozhodnutí v této otázce bylo odsunuto na období let 2012–2014, avšak s ohledem na probíhající revizi Bílé knihy je lze pravděpodobně čekat nejdříve v roce 2013.

Také u programu dodávky 150 námořních střel s plochou dráhou letu (MdCN) došlo k určitému časovému zpoždění, neboť místo od roku 2013 mají začít vstupovat do služby o rok později.³³

V případě modernizace francouzského letectva označil programový zákon za hlavní priority na období let 2009–2014 pokračující dodávky nadzvukových bojových letounů Rafale, modernizaci strojů Mirage 2000D, program dodávky nových transportních letounů A400M a obnovu zastaralého strojového parku flotily tankovacích letadel.

Ke zrychlení oproti původním plánům došlo v uplynulých letech v případě letounů Rafale. Zatímco ministerstvo obrany původně očekávalo dodání 50 strojů do konce roku 2014, novější údaje hovoří o dodávce celkem 66 letounů. Urychlení dodávek však bylo spojeno s navýšením ceny programu na období let 2009–2014 o více než 1 miliardu eur, a v důsledku toho pak s následným odložením zahájení modernizace letounů Mirage 2000D na období let 2015–2020 (původní plán počítal s modernizací prvních 5 strojů v letech 2009–2014).³⁴

K velkým problémům došlo u realizace akvizičních programů transportních a tankovacích letounů. V případě transportních letounů A400M byla dodávka prvních strojů posunuta až na rok 2013. Díky tomuto zpoždění by mělo mít francouzské letectvo na konci první fáze realizace programového zákona k dispozici jen 8 místo plánovaných 18 strojů, a k vyřazení zastaralých transportních letounů C160 Transall (první stroje ve službě už od roku 1965) proto nedojde dříve než v letech 2014–2018.³⁵ Pokud jde o náhradu 14 tankovacích letounů C135 s průměrným věkem 45 let tankovacími letouny nové

---

programmation militaire pour les années 2009 à 2014 et portant diverses dispositions concernant la defense, rep. 7 a Rapport général au nom de la commission des finances sur le projet de loi de finances pour 2012: Defense, rep. 23.

³³ Dalších 50 střel již bylo objednáno v minulosti. Celkem by tak francouzské námořnictvo mělo nakonec disponovat 200 střelami (místo původně zvažovaných 250) umístěnými na ponorkách třídy Barracuda a víceúčelových fregatách třídy Aquitaine.

³⁴ FOUCAULT, Martial. Les budgets de defense en France, entre déni et déclin. *Focus stratégique*, n. 36, IFRI. 2012, s. 1–67 [cit. 2012-11-09]. Dostupné z: <http://www.ifri.org/downloads/fs36foucault.pdf>.

³⁵ FOUCAULT, rep. 34, s. 29. Viz také BUFFOTOT, rep. 5, s. 38.

generace A330 MRTT, s prvními dodávkami se počítalo v roce 2010, avšak nakonec byly odsunuty až na rok 2017.³⁶

V případě pozemních sil se mezi prioritami programového zákona ocitla například modernizace dělostřelectva (samohybné houfnice CAESAR, dělostřelecké raketometry), programy dodávky individuálních bojových kompletů Félin, bitevních vrtulníků Tigre, obrněných bojových vozidel pěchoty (VBCI), nových těžkých nákladních automobilů či projekt obnovy stávající flotily transportních vrtulníků (modernizace vrtulníků typu Cougar, dodávka nových vrtulníků NH90-TTH).

Také zde platilo, že zatímco v případě některých programů dosud jejich realizace probíhala podle plánu, jiné se nevyhuly časovému zpoždění. Bez problémů dosud postupovala zejména dodávka obrněných bitevních vozidel pěchoty (VBCI). Do konce roku 2011 jich obdržela francouzská armáda 300 z celkem 495 strojů; s jejich dodáním programový zákon počítal do konce roku 2014. Do konce roku 2011 armáda zatím rovněž obdržela 32 bitevních vrtulníků Tigre (do konce roku 2014 by mělo být dodáno celkem 53 strojů) a jen k velmi malému zpoždění by mělo dojít v případě dodávek samohybných dělostřeleckých houfnic CAESAR (67 místo původně plánovaných 69 kusů) a transportních vrtulníků NH90-TTH (22 místo plánovaných 23 kusů).³⁷

Na druhou stranu by ale francouzská armáda měla do konce roku 2014 obdržet jen 17 884 individuálních bojových kompletů Félin (místo plánovaných 22 230 kusů), a dokonce jen přibližně polovinu počtu plánovaných těžkých nákladních automobilů (287 místo 500 kusů).³⁸ V případě dělostřeleckých raketometů typu M270 počítal programový zákon s modernizací 26 kusů, avšak francouzské ministerstvo obrany v roce 2011 objednalo modernizaci zatím jen 13 raketometů (v rámci mezinárodního projektu, v němž jsou partnery Německo a Itálie).

ZÁVĚREČNÉ ZHODNOCENÍ

Z předcházející analýzy je zřejmé, že navzdory částečnému přehodnocení dřívějších plánů (vojenský programový zákon 2003–2008), k němuž došlo v nových strategických dokumentech vypracovaných z iniciativy prezidenta Sarkozyho, se realizace nově stanovených cílů reformy ozbrojených sil v oblasti financování a modernizace jejich výzbroje a vybavení téměř od počátku potýkala s problémy. Jak ukázal vývoj celkového objemu prostředků určených na obranu v letech 2009–2013, ani francouzské ozbrojené síly nebyly dlouhodobě plně uchráněny před dopadem finanční a dluhové krize v Eurozóně. Fakticky došlo jen k tomu, že byl dopad krize přibližně o dva roky odložen, což souviselo s počáteční snahou francouzské vlády v letech 2008–2009 opětovně stimulovat hospodářský růst vyššími veřejnými výdaji (včetně výdajů na obranu). Poměrně rychle ale došlo k přehodnocení této politiky; dokladem toho byl programový zákon o veřejných financích na období let 2011–2013, jenž ministerstvu obrany snížil prostředky ze státního rozpočtu ve srovnání s částkami, které předpokládal programový zákon.

Propad rozpočtových příjmů sice v uplynulých letech částečně kompenzovaly mimořádné příjmy ministerstva obrany, avšak vzhledem k rostoucím výdajům na běžné fungování ozbrojených sil ani ony nedokázaly zabránit snížení reálných prostředků určených na výzbroj a vybavení oproti dřívějším plánům. Zveřejněný návrh rozpočtu na rok 2013 je jen posledním dokladem zhoršující se finanční situace francouzských ozbrojených sil, a to navzdory pokračujícím mimořádným příjmům z prodeje vysílacích frekvencí mobilním operátorům. Současně tento návrh potvrdil definitivní rezignaci na plány Bílé knihy zvyšovat od roku 2012 rozpočet na ozbrojené síly o 1 % nad úroveň inflace. I vzhledem k tomu, že stávající výše mimořádných příjmů není udržitelná, bez výrazného, nicméně velmi nepravděpodobného navýšení prostředků ze státního rozpočtu lze očekávat další zhoršení finanční situace ozbrojených sil. Stávající dynamika vývoje pak nasvědčuje tomu, že spíše než krácení prostředků na běžné fungování lze v takovém případě očekávat redukci investic do výzbroje a

³⁶ BUFFOTOT, rep. 5, s. 38.

³⁷ FOUCAULT, rep. 34, s. 29.

³⁸ FOUCAULT, rep. 34, s. 29.

vybavení, což by ovlivnilo další průběh realizace jednotlivých modernizačních programů oproti plánům Bílé knihy a programového zákona.

Jak přitom ukázalo stručné zhodnocení vývoje vybraných hlavních modernizačních programů ve sledovaném období, už teď zde byl vývoj poměrně nerovnoměrný. Zatímco uskutečňování řady sledovaných programů probíhalo v souladu s plánem, či jen s minimálním zpožděním, hned u několika došlo k poměrně výraznému zdržení realizace (např. projekt transportního letounu A400M nebo dodávky těžkých nákladních automobilů), či alespoň dočasnému přehodnocení původních plánů (např. odložení modernizace strojů Mirage 2000D na období let 2015–2020 či přesunutí rozhodnutí o stavbě druhé letadlové lodi nejdříve na období let 2013–2014). Bylo by samozřejmě chybou klást ve všech těchto případech rovnítko mezi krácením finančních prostředků na výzbroj a vybavení a zpožděním jednotlivých programů. Minimálně v některých dosavadních případech zavinily zpoždění spíše technické než finanční problémy, v případě některých mnohonárodních programů se na zpoždění podepsala i nespolehlivost zahraničních partnerů.³⁹ Bez ohledu na důvod zdržení ovšem platí, že v případě takových programů je pravděpodobný další nárůst finančních nákladů na jejich realizaci, což je činí obzvláště zranitelnými v případě možných budoucích škrťů v rozpočtu francouzského ministerstva obrany.

Vzhledem ke stávajícím problémům s plněním stanovených cílů a přetrvávajícím ekonomickým potížením Francie a Eurozóny by přitom nebylo překvapivé, kdyby tyto škrty přinesla už probíhající revize Bílé knihy. S ohledem na dosavadní praxi by to sice nutně neznamenalo ukončení velkého počtu plánovaných programů, nicméně na místě by pravděpodobně bylo přinejmenším jejich další odkládání, redukce počtu objednávek u některých typů bojové techniky a možná i další redukce personálních stavů příslušníků francouzského ministerstva obrany. Jak naznačují poslední zprávy z Francie, právě odklad řady projektů modernizace výzbroje a vybavení preferuje nová francouzská vláda, minimálně do ukončení revize Bílé knihy, jako řešení tíživé finanční situace ozbrojených sil. Jen na období let 2012–2013 se odklad týká objednávek na novou výzbroj v celkové výši 4,5 miliardy eur (i s dalším vybavením pak má jít o celkovou částku 5,5 miliardy eur). Zpozdí se má například zahájení stavby čtvrté ponorky třídy Barracuda či vypuštění prvního satelitu do vesmíru v rámci projektu MUSIS. Stejně tak odklad postihl programy modernizace strojů Mirage 2000D, námořních hlídkových a protiponorkových letounů Atlantique 2, modernizaci obrněných vozidel v rámci projektu Scorpion či projekt stavby nové generace hlídkových plavidel.⁴⁰ Francouzské ministerstvo obrany tyto odklady obhájí tím, že zpoždění plánovaných objednávek by se mělo pohybovat jen v řádu 6–18 měsíců a nemělo by mít negativní vliv na francouzský zbrojní průmysl. Už samotná skutečnost, že nově dochází k odkladům i u programů, které v minulých letech běžely podle plánu (např. program stavby ponorek třídy Barracuda), však dále zvyšuje pravděpodobnost přehodnocení některých cílů reformy ozbrojených sil ve sledovaných oblastech.

Nelze nicméně hovořit o plošném odkladu realizace objednávek na novou výzbroj. Francouzský ministr obrany Le Drian potvrdil, že se nadále počítá s uskutečněním objednávky tankovacích letounů nové generace A330 MRTT v roce 2013 či dalších transportních vrtulníků NH90-TTH. Oznámil rovněž, že ministerstvo obrany ušetřilo prostředky, které mu umožní v roce 2013 uskutečnit objednávku bezpilotních prostředků kategorie MALE. Kráceny by neměly být ani prostředky na jaderné odstrašování.⁴¹

Oznámení o zahájení či pokračování realizace některých plánovaných programů navzdory tíživé finanční situaci Francie také poskytuje určité vodítko ohledně dopadů probíhající revize Bílé knihy na původní cíle reformy ozbrojených sil. V případě řady modernizačních programů (do této kategorie patří například výše zmíněná objednávka tankovacích letounů A330 MRTT či projekt transportního letounu A400M) jsou stávající francouzské kapacity natolik zastaralé, že jejich modernizace či nahrazení

³⁹ Tak tomu bylo například u mnohonárodního programu transportního letounu A400M nebo francouzsko-italského programu víceúčelových fregat FREMM.

⁴⁰ Audition de Jean-Yves Le Drian, ministre de la défense. *Commission de la défense nationale et des forces armées* [online]. 2. 10 2012 [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://www.nosdeputes.fr/14/seance/177>.

⁴¹ Audition de Jean-Yves Le Drian, ministre de la défense, rep. 40.

novými typy zbraňových systémů je v podstatě nutností. Není proto pravděpodobné, že by se jich revize Bílé knihy zásadněji dotkla. Podobně tomu je v případech většiny z těch programů, kde už byly ze strany francouzské vlády učiněny závazné objednávky na počty kusů dodané výzbroje. Zde by případné zastavení těchto programů přineslo poměrně malé úspory, a navíc by mohlo mít velmi negativní dopad na francouzský zbrojní průmysl, v případě mnohonárodních projektů pak i na další spolupráci s evropskými partnery.

Poměrně lákavou možností by z hlediska revize Bílé knihy mohla být redukce počtu objednávek u některých typů bojové techniky. Ani zde však nemusí být prostor k úsporám příliš velký. Jako příklad lze uvést celkově velmi nákladný projekt stavby nových útočných ponorek třídy Barracuda. Plán Bílé knihy na dodávku šesti jednotek fakticky znamená, že Francie bude mít na moři současně nejvýše čtyři plavidla (zbylé dvě jednotky mají být v přistavech v rámci údržby). Vzhledem k tomu, že dvě z útočných ponorek jsou trvale přiřazeny k doprovodu a ochraně strategických jaderných ponorek třídy Le Triomphant, do nasazení v rámci operační skupiny letadlové lodi či k jiným konvenčním operacím má mít Francie jen dvě plavidla. Jakákoliv redukce počtu objednaných jednotek je proto velmi nepravděpodobná, neboť bez přehodnocení dalšího fungování francouzského jaderného odstrašování by znamenala významné ohrožení plnění misí v rámci konvenčních operací francouzského námořnictva.⁴²

Neplatí to však ve všech případech a je možné, že k významným odkladům, případně i k redukci počtu objednávek u některých typů vojenské techniky, by mohlo dojít zejména u pozemních sil. S realizací významné části jejich modernizačních programů totiž Bílá kniha počítala až na období let 2015–2020 a v řadě případů tak dosud nebyly učiněny závazné objednávky ze strany francouzské vlády u jednotlivých výrobců. Náčelník Generálního štábu francouzských ozbrojených sil nedávno při slyšení v Národním shromáždění přiznal, že už jen z důvodu zpoždění, k nimž došlo v realizaci některých modernizačních programů, není původní záměr Bílé knihy na případné vyslání až 30 000 mužů na dobu přibližně 1 roku v rámci mezinárodní operace mimo území Francie v následujících letech realizovatelný. Současně ale hovořil o tom, že je těžké si představit vojenskou operaci, která by ze strany Francie vyžadovala nasazení tak velkých sil, a další realizaci tohoto záměru Bílé knihy spojil s potřebou nově definovat, co jsou dnes francouzské strategické zájmy.⁴³ Zdá se tedy, že v rámci revize Bílé knihy je přehodnocení těchto původních záměrů poměrně reálnou možností, což by následně ovlivnilo, jak velké pozemní síly a kapacity pro jejich projekci bude Francie nakonec potřebovat.

Na závěr je pak třeba upozornit na to, že dokonce i kdyby si Francie při revizi Bílé knihy ne zvolila cestu větší redukce plánované výzbroje a vybavení a ministerstvo obrany řešilo stávající finanční potíže přednostně cestou odkladu plánovaných objednávek, vzhledem ke stávajícím kapacitám zůstane velkou výzvou francouzských ozbrojených sil, jak zajistit plnění řady běžných operačních úkolů v případě zapojení země do velké mezinárodní vojenské operace. Varování v tomto směru například představuje i jinak velmi úspěšná operace L'Harmattan v Libyi, kde si rozsáhlé zapojení námořních sil vyžádalo dočasné omezení operací proti pašování drog a nelegální imigraci ve Středozemním moři.

⁴² Rapport général au nom de la commission des finances sur le projet de loi de finances pour 2012: Defense, rep. 23. Snad jediným možným řešením by v takovém případě bylo nahradit chybějící plavidla třídy Barracuda koupí levnějších ponorek na dieselový pohon.

⁴³ Audition de l'Amiral Édouard Guillaud, chef d'état-major des armées. *Commission de la défense nationale et des forces armées* [online]. 11 juillet 2012 [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://www.assemblee-nationale.fr/14/cr-cdef/11-12/c1112004.asp>.